

Jak skuteczniej współpracować z NGO

Poradnik dla urzędników i urzędniczek

Szanowni Państwo,

broszura, którą trzymają Państwo w rękach, to wprowadzenie do tematu partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych. Jest skierowana do urzędników i urzędniczek, którzy współpracują z NGO. Przedstawiamy w niej zarówno założenia ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, jak i praktyczne wskazówki, dzięki którym Państwa współpraca z fundacjami, stowarzyszeniami, klubami sportowymi, ochotniczymi strażami pożarnymi czy kołami gospodyń wiejskich będzie jeszcze lepiej odpowiadać na potrzeby lokalnych społeczności. Wyjaśnimy różne kwestie, z którymi mierzą się urzędnicy i urzędniczki oddelegowani do pracy z NGO. Czym właściwie są organizacje pozarządowe i trzeci sektor? Jakie są główne problemy organizacji pozarządowych? Dlaczego nie zawsze chodzi im o pieniądze? Jak przekuć prezentowane rozwiązania w działania w Państwa środowiskach?

Niniejsza publikacja powstała na podstawie naszych doświadczeń pracy w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich, miastach, powiatach Mazowsza, w szczególności powiatu płońskiego. Prezentowane przykłady i dobre praktyki są też owocem ponad dwudziestoletniej działalności Federacji Mazowia, największej w województwie regionalnej federacji organizacji pozarządowych. Cała broszura jest częścią projektu, który Federacja Mazowia realizuje wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Płońsku i Federacją ROSA z Przasnysza. Jego celem jest poprawa jakości współpracy NGO i JST w województwie mazowieckim. Ta poprawa nie będzie możliwa bez Państwa – urzędników i urzędniczek samorządowych odpowiedzialnych za współpracę z organizacjami pozarządowymi. Owocnej lektury!

Anna Czyżewska

PREZESKA ZARZĄDU FEDERACJI MAZOWIA

Katarzyna Ornarowicz

GLÓWNY SPECJALISTA DO SPRAW WSPÓŁPRACY
Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI W STAROSTWIE POWIATOWYM
W PŁOŃSKU

O projekcie

Projekt „Mazowiecka Koalicja na rzecz dialogu NGO–JST” jest realizowany przez Federację Mazowia. Jego partnerami są Starostwo Powiatowe w Płońsku oraz Federacja ROSA z Przasnysza. Nasz cel to zwiększenie potencjału i stabilności organizacji pozarządowych z województwa mazowieckiego, w tym ich zdolności do prowadzenia działań we współpracy z samorządami lokalnymi, ich umiejętności kształtowania otoczenia prawnego i politycznego na poziomie lokalnym i regionalnym, a także działań rzeczniczych poprzez wsparcie NGO oraz urzędników współpracujących z NGO i lokalnych władz samorządowych.

W latach 2021–2023 przeprowadzaliśmy badania dotyczące jakości współpracy NGO i JST, a także szkolenia, warsztaty, konsultacje i działania wspierające dla samorządów i organizacji. We wrześniu 2023 odbyła się też konferencja podsumowująca, w której brali udział samorządowcy, urzędnicy i urzędniczki oraz działacze i działaczki pozarządowi. Raporty z badań znajdziecie na naszej stronie internetowej.

2

Ważnym elementem projektu są dla nas działania wspierające urzędników i urzędniczki oraz władze samorządowe w podejmowaniu i rozwijaniu współpracy z NGO. To oni wraz z organizacjami pozarządowymi są odbiorcami projektu. To dla nich powstają poradniki zbierające najważniejsze wnioski z projektu. W poradnikach zawarto wskazówki, jak budować dobre zasady współpracy, jak zachęcać do dialogu i wymiany perspektyw między urzędnikami a organizacjami pozarządowymi, by prowadzone działania były korzystne dla mieszkańców i dobrze osadzone w lokalnym kontekście. Dzięki temu mamy okazję tworzenia i sprawdzania prototypowych rozwiązań.

W ramach projektu zrealizowaliśmy ponad 100 godzin doradztwa indywidualnego i ciągle otrzymujemy prośby o kolejne. Z rozmów widać, jak bardzo potrzebne są działania wspierające urzędników i NGO z konkretnych gmin. Czasem trzeba przekonać do pierwszych spotkań, czasem pomóc napisać pismo interwencyjne, a czasem doradzić, jak prowadzić szeroki proces konsultacji programu zasad współpracy.

Szczegółowy opis projektu oraz przygotowane poradniki można znaleźć na stronie: federacjamazowia.org.pl.

Niniejsza publikacja jest częścią projektu Mazowiecka Koalicja na rzecz dialogu NGO–JST realizowanego z dotacji Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

Spis treści

Wprowadzenie	1
O projekcie	2
Czym są organizacje pozarządowe.	4
Dlaczego JST potrzebuje NGO.	6
Po co nam lepsza współpraca JST i NGO.	8
Co reguluje współpracę JST z NGO.	10
Program współpracy – po co nam ten dokument	11
Współpraca przed ustawą. Przy kawie o początkach partnerstwa.	12
Jakie są zasady współpracy JST i NGO	14
Współpraca JST i NGO w województwie mazowieckim	16
Mazowieckie koła gospodyń wiejskich	18
Organizacje parasolowe z Mazowsza i nie tylko.	19
Czego potrzebują NGO, żeby lepiej działać.	20
Współpraca finansowa	22
Współpraca niefinansowa	24
Jak możesz wspierać lokalne NGO.	26
Narzędzia do komunikacji z NGO	28
Jak zorganizować spotkanie dla NGO	30
Co warto wiedzieć.	32
Autorzy	34

Czym są organizacje pozarządowe

Jak podaje Stowarzyszenie Klon/Jawor, w Polsce mamy ponad 107 000 stowarzyszeń, 31 000 fundacji, prawie 16 500 ochotniczych straży pożarnych¹ oraz ponad 13 000 kół gospodyń wiejskich. Wszystkie są organizacjami pozarządowymi (ang. non-governmental organization, w skrócie NGO), organizacjami społeczeństwa obywatelskiego (ang. civil society organization) czy tzw. trzecim sektorem (obok sektora publicznego, czyli władzy rządowej i samorządowej, i sektora rynkowego). Oficjalna definicja organizacji pozarządowej jest zawarta w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Organizacje pozarządowe to te podmioty polskiego prawa, które nie są nastawione na zysk (co nie znaczy, że osoby w nich zatrudnione nie mogą otrzymywać wynagrodzenia) i jednocześnie nie są jednostkami albo organami administracji publicznej.

4

Organizacje pozarządowe mogą działać w różnych formach: fundacji i stowarzyszeń rejestrowych (rejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym), stowarzyszeń zwykłych (ich rejestr prowadzi starosta), klubów sportowych, ochotniczych straży pożarnych, kół gospodyń wiejskich (zarejestrowanych w KRS albo w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ale także tych, które działają w strukturach kółek rolniczych).

Na mocy ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie organizacjami pozarządowymi są też stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielnie socjalne, spółki non-profit, kluby sportowe oraz związki wyznaniowe².

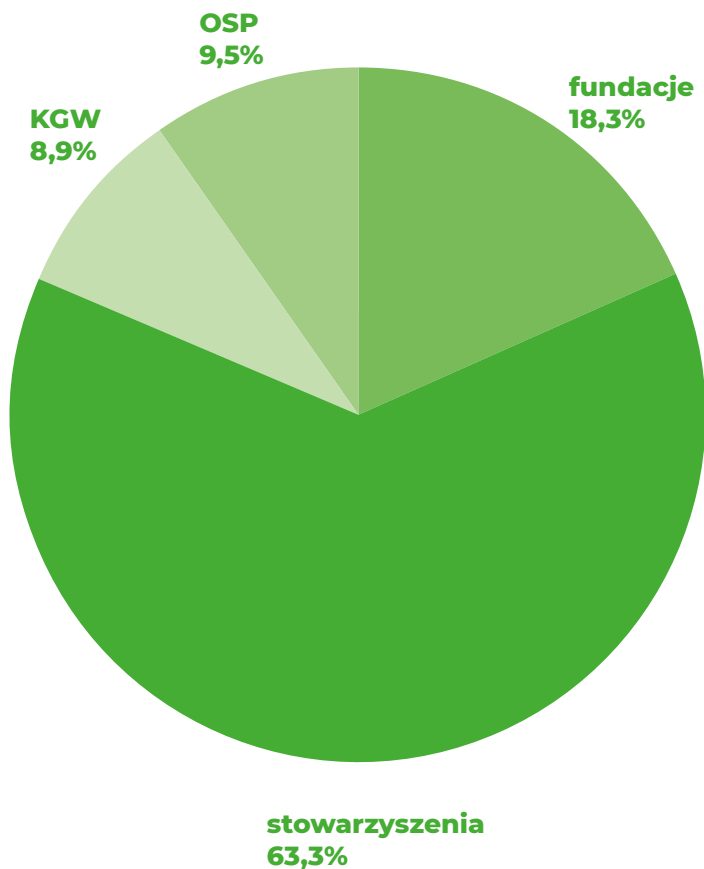
Duże ogólnopolskie organizacje to m.in. WOŚP, ZHP, PAH, Caritas Polska czy Stowarzyszenie Wiosna – organizator „Szlachetnej Paczki”. Jednak działalność trzeciego sektora nie ogranicza się tylko do tych powszechnie znanych projektów. Spektrum działań organizacji pozarządowych jest niezwykle szerokie. Prowadzą schroniska dla zwierząt i pomagają w ich kastracji i sterylizacji. Tworzą hospicja i zajmują się medycyną paliatywną. Przejęły prowadzenie małych lokalnych szkół,

1   Za: Beata Charycka, Marta Gumkowska, Julia Bednarek, *Kondycja organizacji pozarządowych 2021*, Warszawa 2022.

2   Tj. osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego.

którym groziło zamknięcie. Biorą udział w akcjach ratunkowych czy latem pilnują bezpieczeństwa na kąpieliskach. Organizują czas wolny dzieciom i seniorom. Prowadzą doradztwo dla ofiar przemocy czy osób w kryzysie, wspierają osoby z niepełnosprawnościami i chorobami przewlekłymi. Integrują mieszkańców, wzmacniając lokalny kapitał społeczny. Organizacje pozarządowe są więc wszechobecne i wszechstronne. Jak różne działania prowadzą, dobrze widać na stronie: www.todziala.ngo.pl.

NGO widzą problemy społeczne wokół siebie i na nie reagują, zarówno w skali globalnej, jak i lokalnej. Szukają rozwiązań, angażując swoje zasoby samodzielnie albo we współpracy np. z administracją publiczną, w tym samorządami, by realizować zadania wynikające z odpowiednich ustaw. Bywa, że robią to skuteczniej, niż gdyby zajmowała się tym sama administracja.

Dlaczego JST potrzebuje NGO

Organizacje pozarządowe to nie tylko aktywiści, którzy spontanicznie angażują się w rozwiązywanie lokalnych problemów, to także eksperci i ekspertki – specjaliści w swoich dziedzinach. Dlatego warto włączać ich w tworzenie lokalnych polityk rozwiązywania problemów społecznych. Współpraca z nimi to dla samorządowców szansa na podejmowanie lepszych decyzji i prowadzenie bardziej skutecznych działań. Dobrym przykładem jest współpraca w zakresie przeciwdziałania bezdomności zwierząt, gdzie NGO skutecznie organizują domy tymczasowe, edukują o potrzebie sterylizacji, interweniują, gdy zwierzętom dzieje się krzywda, i łączą swoje siły ponad podziałami administracyjnymi.

6

Współpraca z organizacjami w zakresie kształtowania lokalnych polityk to także dialog – wymiana informacji i wiedzy o potrzebach mieszkańców, różnych środowisk czy grup społecznych. Za potrzebą zorganizowania transportu dostępnego dla osób poruszających się na wózkach stoi konkretny chłopiec, który razem ze swoją klasą chce pojechać na wycieczkę. Za potrzebą zorganizowania bezpłatnych i ciekawych półkolonii są dzieci, dla których atrakcją będzie wyjazd na festyn do sąsiedniej gminy. Organizacje, które nie tylko są blisko mieszkańców, ale przez nich samych są tworzone, najlepiej znają te potrzeby.

Duża część organizacji pozarządowych w Polsce działa na poziomie lokalnym i regionalnym. Organizują wydarzenia sąsiedzkie (np. festyny czy rajdy rowerowe), oddolne akcje (np. wspólne sprzątnięcie okolicy) czy aktywności (np. wspólne chodzenie z kijami nordic walking czy wyjazdy do teatru lub kina). Może się wydawać, że to niewiele znaczące działania, ale to one budują kapitał społeczny – wzajemne zaufanie, relacje, wsparcie między ludźmi. To po stronie samorządu jest tworzenie warunków i atmosfery sprzyjającej podejmowaniu oddolnych przedsięwzięć – udostępnianie miejsc do ich organizacji, wsparcie ze strony samorządowych instytucji kultury, promocja tych działań, ich docenianie. To samorząd, znając potencjał, doświadczenie, wiedzę i możliwości, jakimi dysponują organizacje, może włączać je w realizację swoich zadań lub im je zlecać. Bez tego organizacje mogą działać, ale to partnerska współpraca może owocować wysokiej jakości działaniami zaspokajającymi lokalne i regionalne potrzeby. A dobre usługi publiczne budują zaufanie do urzędników i administracji samorządowej i państwowej.

Obszary współpracy JST i NGO

**tworzenie polityk
publicznych**

**wspólna realizacja
zadań publicznych**

(w tym ich zlecenie)

**tworzenie warunków
do aktywności społecznej**

**budowanie
kapitału społecznego**

Po co nam lepsza współpraca JST i NGO

Samorząd województwa mazowieckiego realizuje swoje ustawowe zadania w bardzo wielu obszarach, których celem jest rozwój całego regionu, poprawa jakości życia mieszkańców i zapewnienie im najlepszych warunków do rozwoju. W realizacji tych celów niezbędna jest współpraca i wsparcie ze strony organizacji pozarządowych, które odgrywają niezastąpioną rolę w społecznościach lokalnych.

Po pierwsze, organizacje pozarządowe posiadają szczególną wiedzę i doświadczenie w swoich dziedzinach. Działały na rzecz mieszkańców już przed powstaniem samorządów wojewódzkich i są niezastąpione w obszarach, takich jak pomoc społeczna, edukacja, kultura, ochrona środowiska czy ochrona zdrowia. Ich ogromne doświadczenie stanowi cenne źródło wiedzy, którą samorząd może i powinien wykorzystać.

Po drugie, organizacje pozarządowe mają także silne więzi z lokalnymi społecznościami. Dzięki temu są w stanie szybko dotrzeć do konkretnych grup mieszkańców, zrozumieć ich potrzeby i reprezentować ich interesy. Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi daje możliwość lepszego rozpoznania problemów i wyzwań, przed którymi stoją mieszkańcy Mazowsza, co z kolei umożliwi podejmowanie bardziej trafnych i skutecznych działań.

Po trzecie, organizacje pozarządowe to również ośrodki innowacyjności i twórczości społecznej. Często prowadzą projekty pilotażowe, które mogą przyczynić się do rozwoju województwa i znalezienia nowych rozwiązań problemów społecznych i gospodarczych. Dlatego też dobra współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi jest szansą na rozwój i realizację tego rodzaju inicjatyw.

Organizacje pozarządowe są przede wszystkim dla samorządu partnerem w budowaniu i kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego w regionie. Taka współpraca pozwala na efektywne rozwiązywanie problemów społecznych i zrównoważony rozwój województwa.

Ostatnie 25 lat to czas prawdziwych przemian. Zrodziła się tożsamość mazowiecka, zmieniła się mentalność ludzi. Czują się oni bardziej współodpowiedzialni za rozwój swoich lokalnych wspólnot i chcą o nich współdecydować.

Sara Michalska, PEŁNOMOCNICZKA MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DS. WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Współpraca samorządu Żyrardowa z NGO jest najwyraźniejsza w obszarze szeroko rozumianej pomocy społecznej, ochrony i promocji zdrowia, rewitalizacji, organizacji czasu wolnego dzieci, młodzieży czy seniorów, rozwoju kultury i sportu w mieście, a uruchomione w Żyrardowie w 2021 roku Centrum Usług Społecznych jeszcze bardziej wzmocniło rolę organizacji społecznych w podejmowanych przez samorząd działaniach poprawiających jakość życia mieszkańców naszego miasta. Cieszy niezmiernie fakt, że w ostatnich latach w Żyrardowie obserwujemy dynamiczny rozwój trzeciego sektora, co owocuje wieloma cennymi inicjatywami aktywizującymi mieszkańców w różnych obszarach życia społecznego miasta.

Łukasz Kasperczyk, BYŁY DYREKTOR WYDZIAŁU KULTURY I PROMOCJI W ŻYRARDOWIE

Trudno byłoby sobie wyobrazić powiat płoński bez NGO. Organizacje pozarządowe, pozyskując środki publiczne w ramach konkursów ofert czy tzw. małych grantów, prowadzą działania na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnością, przekazują dziedzictwo kulturalne regionu. Organizują działania edukacyjne, treningi i obozy sportowe dla różnych grup społecznych czy wydarzenia z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej.

Bardzo nas cieszy dynamiczny rozwój NGO na terenie naszego powiatu. Organizacji jest coraz więcej, coraz chętniej się szkolą i skutecznie piszą wnioski, pozyskując środki na swoją aktywność i wydarzenia, których odbiorcami są mieszkańcy powiatu.

Nasza współpraca z NGO tworzy przestrzeń do dyskusji i pozwala na skuteczniejsze rozwiązywanie problemów społecznych, a spotkania pozwalają kreować nowe pomysły, konsultować wnioski na projekty oraz wspólnie aplikować o środki zewnętrzne.

Łączenie potencjałów przez NGO i JST, wymiana doświadczeń, wzajemne promowanie swoich działań buduje klimat do współpracy, co wpływa pozytywnie na wizerunek samorządu oraz trzeciego sektora i stanowi podstawę do budowania marki lokalnej regionu.

Katarzyna Ornarowicz, GŁÓWNY SPECJALISTA DO SPRAW WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI W STAROSTWIE POWIATOWYM W PŁOŃSKU

Co reguluje współpracę JST z NGO

Głównym dokumentem, który reguluje współpracę organizacji pozarządowych z administracją publiczną, w tym z samorządami, jest uchwalona w 2003 roku ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. To ona określa, w jakich obszarach ma być realizowana współpraca, czym jest program współpracy samorządu z organizacjami, jak mają przebiegać konkursy na realizację zadań publicznych, a także czym są rady działalności pożytku publicznego. Definiuje również pojęcia organizacji pozarządowej, działalności pożytku publicznego, organizacji pożytku publicznego oraz wolontariatu.

10

Ustawie towarzyszą rozporządzenia określające m.in. wzory ofert konkursowych, ramowej umowy realizacji zadania publicznego i sprawozdań z realizacji zadań publicznych.

Warto również wiedzieć, że organizacje pozarządowe realizujące zadania publiczne podlegają także innym ustawom, w tym ustawie o finansach publicznych, ustawie o dostępie do informacji publicznej, ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami czy ustawie o ochronie danych osobowych. A to nie wszystko. W zależności od celów i przedsięwzięć organizacji może ją obejmować

także ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych, rozporządzenie w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży czy ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych. Zdarza się, że organizacje nie zdają sobie sprawy z przepisów, które muszą w swojej działalności uwzględnić.

Program współpracy – po co nam ten dokument

Program współpracy to dokument programowy określający zasady polityki wobec organizacji pozarządowych realizowanej przez organ administracji publicznej, w tym jednostkę samorządu terytorialnego. Zdarza się (na szczęście coraz rzadziej), że jego uchwalanie jest traktowane jako ustawowy obowiązek samorządu, a praca nad dokumentem polega na przysłowiowym „kopiuj, wklej”. Warto jednak spojrzeć na ten dokument bardziej praktycznie, stworzyć go, konsultować z organizacjami i faktycznie realizować proponowane tam zapisy. Ważne, by odpowiadał na potrzeby zgłaszane nie tylko na etapie konsultacji, lecz także wynikające z bieżących dyskusji i obserwacji. To ma być żywy dokument, narzędzie, dzięki któremu Wy i organizacje będziecie wiedzieć, jak rozwijać współpracę i jakie są jej zasady.

Od kilku lat obserwujemy pewną gminę, która konsekwentnie rok po roku ogłasza jeden konkurs dla organizacji pozarządowych na zorganizowanie wydarzenia. Za każdym razem kwota i wymagania są takie same, i co roku nikt w tym konkursie nie bierze udziału. Organizacje nie raz zwracały uwagę, że takich oczekiwań za taką kwotę nie są w stanie spełnić, ale urząd jest głuchy na te głosy. Tak nie powinny wyglądać współpraca i dialog. Monitorowaliśmy też, czy inne zapisy programu współpracy w tej gminie były realizowane. Urząd nie podjął się realizacji żadnego z nich, przerzucając całą odpowiedzialność na organizacje. A przecież programy współpracy opierają się na zasadach partnerstwa, pomocniczości i efektywności.

Na przeciwległym biegunie mamy Starostwo Powiatowe w Płońsku, które na etapie konsultacji programu współpracy organizuje kilka spotkań informacyjnych. Wcześniej przekazuje organizacjom konsultowany dokument, by mogły zgłaszać konkretne rozwiązania, a podczas wydarzeń osoby uczestniczące opowiadają o swoich planach i potrzebach finansowych na kolejny rok. Duża część z nich jest uwzględniana na etapie planowania budżetu. Podczas spotkań konsultacyjnych prowadzona jest też ewaluacja realizacji dotychczasowego programu współpracy.

Zachęcamy również do lektury programu współpracy, który obowiązuje w Warszawie. Warto przyrzeć się w szczególności opisowi współpracy niefinansowej, który obejmuje bardzo różne obszary, w tym współpracę w zakresie działalności komisji dialogu społecznego czy wsparcie warunków działania organizacji. Szczególnie interesujące są komisje dialogu społecznego. Ich rola jest zbliżona do rady działalności pożytku publicznego, ale są dużo bardziej otwarte na NGO, ponieważ może w nich uczestniczyć każda zainteresowana organizacja na równych zasadach.

Współpraca przed ustawą.

Przy kawie o początkach partnerstwa

Piotr Frączak

Dziś często się zapomina, że Polska w 1989 roku przeszła gruntowną transformację. Wprowadzono zupełnie nowe rozwiązania. Pierwszą ustawą po Okrągłym Stole było Prawo o stowarzyszeniach, które zezwalało na rejestrację stowarzyszeń bez zgody administracji publicznej. Oznaczało to w kolejnych latach ogromny wzrost liczby powstających stowarzyszeń, wreszcie faktem stawała się wolność zrzeszania. Niedługo potem, bo w 1990 roku, został wprowadzony system samorządowy i po raz pierwszy od wybuchu II wojny światowej w Polsce wybierano autonomiczne władze lokalne. Kwestią czasu było, kiedy te dwa nowe światy – samorządowy i pozarządowy – się zobaczą.

12

Pierwsze próby prawnego usankcjonowania współpracy między samorządem a sektorem organizacji pozarządowych tak naprawdę rozpoczęły się dopiero po roku 1994. Powodów było kilka. Wtedy to Najwyższa Izba Kontroli ogłosiła swoją bulwersującą „Informację o wynikach kontroli gospodarowania składnikami majątkowymi przekazanymi fundacjom ze źródeł publicznych” (czyli także ze źródeł samorządowych). Obejmowało to tylko fundacje, ale dla wszystkich było jasne, że brak regulacji sposobu przekazywania środków dotyczył także innych typów organizacji. Sprawa oczywiście nie ograniczała się do samorządów, ale coraz wyraźniej było widać, że wydatkowanie pieniędzy publicznych potrzebuje ram prawnych. Warto zwrócić uwagę na bałagan, jaki istniał w tym zakresie wówczas także w budżecie centralnym, co próbowano uregulować w rozporządzeniu Rady Ministrów z 13 lipca 1995 roku. Była też druga strona medalu. To w tym czasie, szczególnie dzięki pomocy przedakcesyjnej, organizacje stały się dla samorządów potencjalnym partnerem. Miały niezależne źródła finansowania, zaczynały się organizować. Powstały regionalne ośrodki wsparcia, organizowano fora inicjatyw pozarządowych.

Początków współpracy trzeba szukać w roku 1995 na Pomorzu. I to nie tylko dlatego, że pierwsza uchwała została przyjęta w Gdyni, ale również dlatego, że z Trójmiasta szedł przykład dla innych. Przyjęta kilka dni później uchwała Gminy Warszawa Centrum nie odegrała takiej roli. Dobry przykład Gdyni i Gdańska rozchodził się po okolicznych samorządach – Sopocie, Rumi, Tczewie, Elblągu.

„Realizowana na zasadach partnerstwa współpraca – pisano w uchwale gdańskiej – może przynieść w efekcie lepszy i tańszy sposób rozwiązywania problemów społecznych, czym zainteresowane są władze gminy z racji obowiązków, jakie nakłada na nie obowiązujące prawo”. Organizacje zaś proponowały, by co najmniej 1% środków z budżetu samorządowych był przekazywany organizacjom. Rozwiązanie to bliższe było dzisiejszej instytucji budżetu obywatelskiego niż wprowadzonemu prawie 10 lat później mechanizmowi 1% (obecnie 1,5 %) podatku PIT.

Nie wszędzie w Polsce współpraca układała się jednakowo partnersko. Zależało to od woli samorządów i znaczenia lokalnych organizacji. Jednak w wielu miejscowościach a to rady uchwalaly programy współpracy, a to podpisywano porozumienia między zarządem miasta i organizacjami. Gdzieś tam powoływano pełnomocnika/pełnomocniczkę ds. organizacji pozarządowych. Tworzono centra wsparcia dla organizacji. Niektóre nowatorskie rozwiązania (jak np. program partnerstwa w Bielsku-Białej) nie przetrwały długo i upadły zaraz po zmianie władzy lokalnej. Jednak proces uchwalania lokalnych dokumentów, choć powoli, następował. Wydawało się, tak jak napisano w uchwale we Wrocławiu, że uznaje się już: „zasadę pomocniczości za zasadę współpracy z organizacjami pozarządowymi w mieście”. Ten naturalny, choć dla wielu zbyt powolny proces zahamowano, chcąc go przyspieszyć.

W 1999 roku ustawa o finansach publicznych pogorszyła znacznie sytuację lokalnych programów współpracy. Zmuszała do zmiany już wypracowanych dokumentów (okrajając je głównie do kwestii przekazywania pieniędzy) i zamroziła w wielu miejscach przepływ środków. Wybuchła afera, więc rząd szybko wycofał się z nieskonsultowanych zapisów, ale mleko się rozlało. Zamiast wypracowywanych wspólnie lokalnych paktów, zaczęto przyjmować dokumenty techniczne. Nie pomogła, a może jeszcze bardziej zaszkodziła, przyjęta w 2003 roku ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, która współpracę ograniczyła w zasadzie do realizacji zadań publicznych. Spontaniczny ruch został skanalizowany poprzez przepisy. Na jednych samorządach wymusił przyjmowanie dokumentów, jednak brak zrozumienia istoty rzeczy powodował, że są to – czasem do dziś – dokumenty, które nie mają rzeczywistego znaczenia. Innym, które chciały razem z obywatelami budować prawdziwą współpracę, zaczął wiązać ręce. Tworzona przez ponad siedem lat ustawa chciała uregulować zbyt wiele. Przyniosła dobre rozwiązania, ale i wygenerowała nowe problemy. Dziś wiemy, że czas na gruntowne zmiany.

Jakie są zasady współpracy JST i NGO

W art. 5 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie określono sześć zasad współpracy organizacji i administracji publicznej. Są to zasady: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Do tych ustawowych zasad warto dodać jeszcze dwie: zrównoważonego rozwoju i równości szans.

Zasada pomocniczości, czyli subsydiarności

Samorząd może przekazywać swoje zadania organizacjom pozarządowym, wycofując się z ich samodzielnej realizacji. Potocznie mówi się o tym: „tyle władzy, na ile to konieczne, tyle wolności, na ile to możliwe” oraz: „tyle państwa, na ile to konieczne, tyle społeczeństwa, na ile to możliwe”.

Zasada suwerenności stron

14

Zarówno organizacje pozarządowe, jak i samorząd zachowują niezależność we wzajemnych relacjach, które powinien cechować szacunek obu stron wobec siebie. Warto pamiętać, że organizacje są niezależne od samorządu i mają prawo mieć swoje opinie. Działając lokalnie, łatwo zapomnieć o tej zasadzie, bo relacje NGO i JST bywają bardzo bliskie, a działalność organizacji silnie uzależniona od lokalnych władz, które jak pokazywałyśmy wcześniej, mają ogromny wpływ na kondycję organizacji pozarządowych.

Zasada partnerstwa

Ta zasada polega na dążeniu do budowania zaufania między stronami dialogu. To założenie, że obie strony zabiegają o poprawę jakości życia, lokalnego środowiska, społeczności i w tym celu współdziałają, wspólnie określają cele i wspólnie ponoszą odpowiedzialność za realizację zadań publicznych im przypisanych.

Zasada efektywności

Zarówno samorząd, jak i organizacje wspólnie dbają, by nakłady ponoszone na realizowane zadania przynosiły jak najlepsze rezultaty. Nie chodzi o to, by oszczędzać, zlecając zadania organizacjom pozarządowym, ale by racjonalnie wydatkować środki publiczne. Zasada efektywności ma swoje odzwierciedlenie chociażby w decyzjach dotyczących tego, jak rozdzielać pieniądze w konkursach dla NGO: czy lepiej wesprzeć mniej inicjatyw o szerszym zasięgu i bardziej długofalowych, czy więcej mniejszych realizowanych w formie bardziej rozproszonej. Nie mamy na to pytanie odpowiedzi, bo każdorazowo jest to właśnie decyzja dotycząca najbardziej efektywnego rozwiązania.

Zasada uczciwej konkurencji

Wszystkie zainteresowane organizacje powinny mieć takie same szanse w dostępie do informacji o działaniach samorządu i możliwości realizacji zadań publicznych. Dlatego tak ważna jest nie tylko aktualizacja załączek w BIP, ale w ogóle udostępnianie informacji o planach samorządu. Warto zamieszczać komunikaty w mediach samorządowych (np. na stronie www, na Facebooku), w mediach lokalnych czy specjalistycznych, np. w portalu ngo.pl. Można też organizować spotkania otwarte informujące o planowanych konkursach.

Zasada jawności

Organizacje pozarządowe i samorząd udostępniają sobie wzajemnie pełną i prawdziwą informację na temat obszarów swojego działania, które są istotne z punktu widzenia wspólnej realizacji zadań publicznych na rzecz samorządu i jego mieszkańców. Stąd nie tylko konieczność stosowania przez organizacje ustawy o dostępie do informacji publicznej, ale też potrzeba bycia w kontakcie, wymiany informacji, dzielenia się wiedzą, a także możliwość udziału przedstawicieli organizacji pozarządowych w pracach komisji konkursowych, które wybierają oferty na realizację zadań publicznych.

Zasada zrównoważonego rozwoju

Obie strony podejmują działania, które realizują zadania publiczne, a jednocześnie zapewniają ochronę zasobów naturalnych, środowiska i dziedzictwa kulturowego oraz rozwój społeczny. Może brzmieć górnolotnie, ale ta zasada pozwala nam wzajemnie oczekiwać, że będziemy działać tak, by nie zostawiać środowiska przyrodniczego w gorszym stanie niż dziś.

Zasada równości szans

Obie strony dbają o włączanie na równych prawach grup mniejszościowych i dyskryminowanych w realizację zadań publicznych. Chodzi zarówno o zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, jak i świadome tworzenie warunków sprzyjających angażowaniu kobiet i mężczyzn czy osób, które mogą być dyskryminowane ze względu na wiek, kolor skóry, pochodzenie czy tożsamość.

Współpraca JST i NGO w województwie mazowieckim

Na terenie województwa mazowieckiego jest zarejestrowanych ponad 20 000 organizacji pozarządowych. Połowa z nich to organizacje warszawskie. Na Mazowszu jest też zarejestrowanych prawie 2000 kół gospodyń wiejskich. Co ciekawe są takie gminy, w których nie ma ani jednego KGW, i takie, w których jest ich kilkadziesiąt.

Organizacje, mimo że są zarejestrowane w tym samym województwie, działają w bardzo różnych warunkach, które są kreowane przez lokalne samorzady. NGO są niezależne – nie muszą współpracować z samorządem, a samorząd nie musi ich wspierać. Nie da się jednak działać w oderwaniu od istniejących lokalnie zasobów i uwarunkowań. Żeby poprawiać jakość dostępnej oferty edukacyjnej (np. prowadzić zajęcia dodatkowe dla dzieci), konieczna jest współpraca ze szkołami, których organizatorem jest lokalny samorząd. Żeby aktywizować seniorów czy organizować pikniki integracyjne, potrzebne jest miejsce, w którym można to robić. Tu także ważna jest przychylność lokalnych decydentów.

16

Działania na rzecz lokalnej społeczności wymagają też środków finansowych, bo mogą być wtedy realizowane na szerszą skalę i w profesjonalny sposób. Dlatego warto, by samorząd znał rolę współpracy finansowej i widział w organizacjach pozarządowych partnera, któremu może zlecać swoje działania.

Takie działania podejmuje np. samorząd województwa mazowieckiego – w 2023 roku wspierał finansowo organizacje, zlecając im realizację zadań publicznych na łączną kwotę ponad 70 mln zł. Dzięki tym pieniądzom realizowane są m.in. takie działania jak warsztaty rozwojowe dla rodziców, zajęcia z asertywności dla nastolatków, spływy tradycyjnymi łodziami po Wiśle czy koncerty zespołów odtwarzających muzykę tradycyjną. Wszystkie one mogłyby być organizowane samodzielnie przez samorząd, ale są przekazywane organizacjom pozarządowym.

Dobra współpraca to nie tylko pieniądze. Ciekawym rozwiązaniem jest zaangażowanie organizacji pozarządowych do realizacji projektów miękkich w Budżecie Obywatelskim Mazowsza czy włączenie w realizację programów strategicznych, np. Strategii rozwoju kultury w województwie mazowieckim czy Planie rozwoju ekonomii społecznej na Mazowszu na lata 2021–2030. W obu przypadkach organizacje są nie tylko wykonawcami usług, lecz także partnerami merytorycznymi. Mazowiecka Rada Działalności Pożytku Publicznego jako ciało doradcze konsultuje zarówno dokumenty dotyczące współpracy z organizacjami pozarządowymi,

jak i uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego dotyczące innych obszarów tematycznych, np. ochrony środowiska czy edukacji.

Nie da się ukryć, że w mazowieckim pejzażu współpracy organizacji z samorządem wyróżnia się Warszawa – to największe miasto z największą liczbą organizacji i największym budżetem na realizację zadań publicznych przez NGO – ponad 200 mln zł rocznie. Organizacjom z Warszawy jest zdecydowanie łatwiej działać, bo miasto od lat razem z nimi szuka najlepszych rozwiązań na rzecz mieszkańek i mieszkańców. Słucha potrzeb organizacji i próbuje na nie odpowiadać, np. finansując działalność Stołecznego Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych (SCWO) – organizatora m.in. szkoleń i doradztwa dla organizacji pozarządowych. Miasto wynajmuje lokale na preferencyjnych warunkach, wnioski pozwala składać przez generator internetowy, który ułatwia uniknięcia błędów formalnych, nadmiernego drukowania dokumentów i usprawnia procedurę oceny wniosków. Do tego regularnie spotykają się komisje dialogu społecznego. To tzw. ciała dialogu – sformalizowane spotkania przedstawicieli Urzędu Miasta i organizacji pozarządowych, które służą wymianie informacji, potrzeb i dokumentów. Komisje konsultują treści ogłoszeń konkursowych, by to, co proponują czy czego oczekują urzędnicy i urzędniczki, było realne do zrealizowania przez organizacje pozarządowe.

17

W równoległe istniejących samorządach współpraca z NGO nie jest tak rozwinięta. Poczynając od pieniędzy (są na Mazowszu samorządy, które przekazują na realizację zadań publicznych przez NGO tylko kilkaset złotych), a kończąc na w gruncie rzeczy najprostszej formie współpracy, czyli spotkaniach z organizacjami (spotykają się rzadko lub wcale). Jakie są tego konsekwencje? Tym organizacjom, które chcą działać lokalnie w niesprzyjających warunkach, jest dużo trudniej.

Jest jeszcze jeden istotny element tworzenia warunków do działania, o którym warto wspomnieć. To łatwy i transparentny dostęp do informacji o planach czy przedsięwzięciach podejmowanych przez samorząd. Bez tej wiedzy różne projekty czy pomysły organizacji mogą nigdy nie zostać zrealizowane. Wyraźnie więc widać, że JST mogą tworzyć bardziej lub mniej sprzyjające warunki dla NGO, a współpraca, jak już pokazałyśmy wcześniej, przynosi korzyści obu stronom.

6,2% samorządów na terenie województwa mazowieckiego nie uchwaliło programów współpracy na 2024 rok.

Mazowieckie koła gospodyń wiejskich

Ważnym zjawiskiem w sferze działań lokalnych w Polsce i na Mazowszu jest obecnie fenomen powstawania kół gospodyń wiejskich (KGW). Gdy zestawimy dane z rejestru kół ze statystykami na temat wszystkich organizacji pozarządowych, okazuje się, że stanowią one już prawie 10% wszystkich NGO, a co kilka dni powstają kolejne.

Koła tym różnią się od innych organizacji, że na mocy ustawy Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przekazuje im bezzwrotną pomoc finansową. Żaden inny typ organizacji pozarządowej nie ma zapewnionego takiego wsparcia. Ta motywacja finansowa staje się pretekstem do założenia koła, ale niezadko grupie inicjatywnej brakuje pomysłów, jakie działania i w jaki sposób może realizować. Koła też silnie ze sobą rywalizują, co jest dodatkowo motywowane konkursami, jak np. Bitwa Regionów czy turnieje KGW. Nie sprzyja to budowaniu atmosfery współpracy.

18

Często też osoby tworzące koła nie mają świadomości, że są częścią sektora pozarządowego. Nie wiedzą, czym są organizacje pozarządowe, jak działają i co reguluje ich współpracę z samorządem. Nie wiedzą, gdzie szukać informacji o działaniach NGO, o możliwych grantach czy obowiązujących przepisach. Wiele z nich nie zna portalu ngo.pl.

Zwracamy uwagę na kwestię współpracy samorządów z kołami, ponieważ to w Waszych rękach może być wsparcie kół w procesie usamodzielniania. Założycielki i założyciele kół, zachęceni do ich rejestrowania, często nie wiedzą, gdzie mogą znaleźć więcej informacji nie tylko o formalnościach, ale w ogóle możliwościach działania czy sieciowania się z innymi. Urzędnicy i urzędniczki w gminach i powiatach są dla nich często pierwszym źródłem niezbędnych wiadomości.

Przekazujcie kołom zaproszenia na branżowe wydarzenia, pokazujcie różne formy działalności, siećujcie z organizacjami z okolicy czy regionu, zachęcajcie je też, by łączyły się do wspólnych inicjatyw.

Organizacje parasolowe z Mazowsza i nie tylko

Na terenie województwa mazowieckiego działa kilkanaście organizacji wspierających i sieciujących inne organizacje pozarządowe. Organizują szkolenia, doradztwo, warsztaty czy konferencje, które pozwalają innym NGO zdobywać wiedzę o tym, w jaki sposób działać zgodnie z przepisami, gdzie szukać środków finansowych na działania czy jak pracować z wolontariuszami.

Te organizacje, nazywane organizacjami wspierającymi lub parasolowymi, finansują swoje działania, m.in. realizując zadania publiczne na rzecz organizacji pozarządowych. Takie konkursy na wsparcie dla innych NGO ogłaszają samorząd województwa mazowieckiego oraz Urząd m.st. Warszawy. Również samorządy powiatu wołomińskiego, wyszkowskiego i Przasnysza ogłaszają specjalne konkursy dla organizacji, by te wspierały w rozwoju inne czy prowadziły centra organizacji pozarządowych.

Organizacje parasolowe chętnie współpracują z samorządami, ponieważ mogą wspólnie organizować szkolenia czy indywidualne doradztwo dla organizacji. Co ważne, nie musicie współpracować tylko z tymi organizacjami, które działają najbliżej. Możecie zapraszać gości z Warszawy czy innych części województwa.

19

Organizacje parasolowe w województwie mazowieckim to:

- federacje organizacji pozarządowych, m.in. Federacja Mazowia, Federacja Rosa (pow. przasnyski i okolice), Porozumienie Organizacji Pozarządowych Powiatu Sochaczewskiego (pow. sochaczewski), Żyrardowska Federacja Organizacji Społecznych DziałajMy (pow. żyrardowski)
- lokalne organizacje parasolowe, np. Stowarzyszenie W.A.R.K.A. (pow. grójcecki), Stowarzyszenie Europa i My (pow. grodziski), Fundacja Rozwój Aktywność Społeczność (subregion radomski), Stowarzyszenie Ośrodek Kultury i Aktywności Lokalnej w Krzesku (pow. siedlecki)
- organizacje warszawskie, które działają na terenie województwa, np. Stowarzyszenie BORIS, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (FRSO), Centrum Wolontariatu
- ośrodki wsparcia ekonomii społecznej (OWES-y) działające na terenie województwa mazowieckiego

Musisz je poznać!

Napisz do nich z prośbą o przesłanie oferty. Zaczynj je śledzić w mediach społecznościowych (np. na Facebooku czy LinkedInie), zapisz się na listę odbiorców ich newslettera, weź udział w wydarzeniu, które organizują. Sprawdź, w jaki sposób możecie połączyć siły, by pomagać organizacjom z Twojego środowiska. Możecie też wspólnie ubiegać się o zewnętrzne granty na działania wspierające lokalne organizacje. W pierwszej kolejności możesz odezwać się do nas – Federacji Mazowia.

Czego potrzebują NGO, żeby lepiej działać

Z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor wynika, że na przestrzeni ostatnich 20 lat liczba organizacji pozarządowych wzrosła z około 40 000 do prawie 140 000. Pomimo upływu lat ich problemy są wciąż podobne.

Problemy, które obecnie wskazują organizacje, to¹:

- trudności w zdobywaniu funduszy lub sprzętu – 67%
- skomplikowane formalności – 64%
- biurokracja administracji publicznej – 63% i rośnie
- brak osób gotowych do zaangażowania – 62%
- trudności w utrzymaniu personelu, wolontariuszy – 47%
- wypalenie – 43%
- nadmierna kontrola ze strony administracji publicznej – 26%
- konkurencja – 23%
- brak współpracy i konflikty – 19%
- niekorzystny wizerunek sektora w społeczeństwie – 18%

20

¹ Za: Beata Charycka, Marta Gumkowska, Julia Bednarek, *Kondycja organizacji pozarządowych. Trendy 2002–2022*, Warszawa 2022.

Spotkać dobrych ludzi, którzy pomagają, to ogromne szczęście. Nasza fundacja to szczęście ma, bo poznaliśmy Katarzynę Ornarowicz, urzędniczkę w starostwie. Widziała potencjał w naszym pomysle na organizację i pokierowała do ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, i tak powstała Fundacja Miód i Malina. Katarzyna Ornarowicz organizowała szkolenia na temat pisania projektów, podpowiadała, gdzie szukać środków, jak je później rozliczyć. Wkłada dużo zaangażowania w to, co robi, i z radością wita wszystkie początkujące NGO. Dodaje wiary w to, co robisz, czasem wręcz wskazuje palcem. Pomoc, jaką otrzymaliśmy dzięki niej i od niej, to gwarancja, że się nie wypalimy i będziemy długo działać. Rozwój naszej fundacji zawdzięczamy po części właśnie spotkaniom zorganizowanym przez Katarzynę Ornarowicz, bo dziś Miód i Malina współpracuje z wieloma organizacjami na Mazowszu i całej Polsce. Życzę wszystkim, by napotkali na swej drodze takich urzędników.

Piotr Budziszewski, PREZES FUNDACJI NA RZECZ EDUKACJI PRZYRODNICZEJ I PSZCZELARSKIEJ „MIÓD I MALINA”

Jak pokazują powyższe wyniki, problemy NGO dotyczą różnych obszarów, a w zależności od wielkości organizacji i skali prowadzonych przez nie działań mogą mieć różne nasilenie.

W badaniach widać jednak zmiany związane z kwestią zatrudniania pracowników. W 2021 roku tylko 35% organizacji działało dzięki pracy społecznej członków i wolontariuszy, czyli dwie na trzy organizacje zatrudniały płatnych pracowników. Patrząc na średni budżet organizacji pozarządowych w Polsce, który w 2020 roku wynosił 26 000 zł, możemy zakładać, że najczęściej jest to praca dorywcza na podstawie umów cywilnoprawnych. Taka formuła pozwala jednak angażować kompetentnych wykonawców – trenerów, instruktorów, wychowawców, doradców, ale też koordynatorów.

Zdarza się, i na to chcemy zwrócić uwagę, że niekiedy grantodawcy (w tym lokalne samorządy) niechętnie przyznają środki na zatrudnianie personelu, oczekując pracy społecznej i wolontariackiej. Wydaje nam się, że niektórzy urzędnicy czasem zapominają, że nawet koordynacja pracy wolontariackiej, szczególnie przy większych przedsięwzięciach, wymaga czasu i kompetencji związanych z zarządzaniem ludźmi. Działania zawsze kosztują. Zadanie zawsze musi być też rozliczone. Nie da się organizować wszystkiego, opierając się w 100% na wolontariacie, szczególnie jeśli samorząd oczekuje, że organizacje będą działać profesjonalnie. Dobrą praktyką, którą stosuje Biuro Dialogu i Inicjatyw Społecznych, jest założenie, że koszty administracyjne związane z realizacją zadania publicznego nie mogą w ofercie przekraczać 30% sumy wszystkich kosztów realizacji projektu. To pokazuje, jak duża może być skala pracy związana z samą obsługą zadania publicznego dofinansowanego przez samorząd.

Wiemy, że w społecznościach lokalnych wynagradzanie pracowników organizacji pozarządowych to temat drażliwy. Lokalni działacze spotykają się z jednej strony z zarzutami, że: „dorabiają się na fundacjach”, z drugiej, że skoro organizacje są non-profit, to ich personel nie może pobierać wynagrodzeń. Takie głosy płyną zarówno od radnych, jak i od mieszkańców. Znamy historie społeczników, którzy nie chcą formalizować swojej działalności właśnie z powodu obaw o takie pomówienia i plotki. Zachęcamy więc, byście jako urzędnicy i urzędniczki nie tylko wspierali organizacje, ale też byli ich rzecznikami pokazującymi, jaka jest rola NGO w życiu Waszych społeczności, i obalali krążące stereotypy.

Jeśli interesują Was wyniki badań dotyczących organizacji pozarządowych, ale też ich postrzeganie, to polecamy wyniki badań Stowarzyszenia Klon/Jawor, które znajdziecie na <https://fakty.ngo.pl/>. To na ich podstawie powstał niniejszy tekst.

Współpraca finansowa

22

Zgodnie z badaniami Stowarzyszenia Klon/Jawor współpraca finansowa z jednostkami samorządu terytorialnego jest istotna dla ponad połowy NGO w Polsce. Czasem otrzymują kilkaset złotych, czasem kilkaset tysięcy – wszystko zależy od charakteru zlecanego zadania. Dzięki tym środkom organizacje pozarządowe wspólnie z samorządami rozwiązują problemy czy zaspokajają potrzeby lokalnej społeczności, realizując przy tym konstytucyjną zasadę pomocniczości: „Każdy szczebel władzy powinien realizować tylko te zadania, które nie mogą być skutecznie zrealizowane przez szczebel niższy lub same jednostki działające w ramach społeczeństwa”. Co ważne pomysły na działania mogą wychodzić zarówno od samorządu, jak i od organizacji pozarządowych. Dla skutecznego planowania takich przedsięwzięć ważną rolę ma roczny program współpracy JST i NGO. Nie chodzi w nim tylko o to, jakie projekty chcą zrealizować organizacje ze środków samorządu, ale przede wszystkim o to, jakie są lokalne potrzeby i w jaki sposób samorząd wraz z organizacjami pozarządowymi może na nie odpowiadać. By to robić, może zlecać zadania publiczne, ale też kupować usługi, wspierać organizacje wynajmem lokali na preferencyjnych warunkach czy zarezerwować środki jako wkłady własne do dotacji, które NGO uzyskują z innych źródeł.

Zlecenie realizacji zadań publicznych następuje w trybie konkursu ofert oraz w trybie pozakonkursowym – małych dotacji (grantów) na podstawie oferty organizacji pozarządowej, chyba że przepisy odrębne przewidują inny tryb zlecenia.

Szczegółowe zasady przyznawania dotacji warto określić w odrębnym wspólnym dokumencie przez NGO i JST. Można przy tym skorzystać z rozwiązań np. Warszawy, która ma procedurę przyznawania dotacji w otwartych konkursach ofert i odrębną procedurę dla małych dotacji/grantów.

Chcemy też podkreślić, że samorząd może zawierać z organizacjami pozarządowymi umowy o wsparcie lub o powierzenie zadań publicznych na czas realizacji zadania, który może być dłuższy niż rok budżetowy (maksymalnie do 5 lat). Nie jest to powszechna praktyka, ale dla organizacji to ogromne ułatwienie, bo mogą planować działania w długofalowej perspektywie.

Wykonanie zadania publicznego może nastąpić też poprzez zakup usług od organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego. Samorząd kupuje usługi u NGO na zasadach i w trybie określonym w ustawie Prawo zamówień publicznych. W zamówieniu można rozważyć zastosowanie klauzul społecznych lub innych istotnych kryteriów społecznych. Coraz więcej organizacji pozarządowych sprzedaje swoje usługi, dlatego warto o tej formie pamiętać. Najprostszym przykładem jest zakup poczęstunku przygotowanego przez spółdzielnię socjalną czy lokalną fundację, ale organizacje pozarządowe mogą też prowadzić badania społeczne dotyczące lokalnych potrzeb, warsztaty edukacyjne dla młodzieżowej rady miasta czy powiatu, prace opiekuńcze dla seniorów. Organizacje mogą też produkować interesujące gadżety promocyjne, które będą miały nie tylko wartość estetyczną, ale też nie będą przemierzać tysięcy kilometrów z Azji, pozostawiając za sobą ślad węglowy.

23

Jak ważna dla samorządu województwa mazowieckiego jest współpraca finansowana z organizacjami pozarządowymi, najlepiej pokazuje wysokość środków, jakie samorząd przeznacza na wsparcie organizacji pozarządowych. Tylko w roku 2023 samorząd dofinansował zadania realizowane w ramach Programu współpracy Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi kwotą 85 895 619 zł. Natomiast w roku 2022 w ramach realizacji Programu współpracy:

- ogłoszono 59 otwartych konkursów ofert na realizację 89 zadań publicznych województwa przez organizacje pozarządowe,
- organizacje złożyły 3446 ofert,
- zawarto 1734 umów z 1717 zleceniobiorcami,
- udzielono dotacje na kwotę 61 819 886,96 zł,
- w trybie art. 19a ustawy udzielono 251 tzw. małe dotacje na łączną kwotę 2 026 665,92 zł.

Współpraca niefinansowa

Według wspomnianych badań Stowarzyszenia Klon/Jawor 81% organizacji pozarządowych deklaruje, że współpracuje z lokalnymi samorządami – urzędami gmin i miast, starostwami powiatowymi czy urzędami marszałkowskimi. Co druga organizacja pozarządowa finansuje swoje działania ze środków samorządowych (najczęściej w trybie zlecenia zadania publicznego). Ale współpraca nie musi mieć tylko charakteru finansowego. Równie ważna jest współpraca niefinansowa, która tworzy klimat sprzyjający działalności społecznej.

Ważna jest otwartość samorządu na same organizacje, ich działania, potrzeby i propozycje. Nie chodzi o to, by samorząd na wszystkie odpowiadał, ale by je chociaż znał i miał otwartość na wprowadzanie potencjalnych rozwiązań. Zarazem współpraca niefinansowa (czy pozafinansowa) może mieć charakter ekspercki. Warto tworzyć okazje do wysłuchania głosów NGO, bo w wielu kwestiach – czy to opieki nad osobami starszymi, ochrony przyrody, edukacji wczesnoszkolnej, czy upowszechniania opieki zastępczej – mają nieocenioną wiedzę.

24

Przykład takiego wysłuchania eksperckiego głosu i wdrożenia proponowanych rozwiązań wydarzył się w gminie Żabia Wola w powiecie grodziskim. Urząd gminy wysłuchał działaczek organizacji prozwierzęcych, m.in. Stowarzyszenia Bezdomniaki Żabiwolskie, które zasugerowały udział w programie dofinansowującym gminom sterylizację i kastrację psów i kotów, współpracę ze schroniskiem dla zwierząt zapewniającym opiekę wysokiej jakości i programy adopcyjne, a także współpracę z lokalnym stowarzyszeniem, które koordynuje funkcjonowanie domów tymczasowych wśród mieszkańców gminy. Zastosowano proponowane rozwiązania, a efektem jest m.in. to, że część bezdomnych zwierząt w ogóle nie trafia do schroniska, bo udaje się im zapewnić opiekę samych mieszkańców. Wspólnie organizują pikniki adopcyjne, które pozwalają zdobywać środki finansowe na leczenie chorych zwierząt, akcje promocji domów tymczasowych czy sterylizacji. Z perspektywy gminy niewielki koszt i nie tak duży wysiłek, ale z perspektywy zwierząt, które są objęte opieką – zmiana kolosalna.

Inną formą wsparcia, o której wspominał już Piotr Budziszewski, jest wsparcie szkoleniowe czy doradcze. Niekiedy wystarczy pokazać dodatkowy konkurs grantowy czy warsztat edukacyjny, by lokalne stowarzyszenie czy fundacja mogły rozwinąć skrzydła. W Starostwie Powiatowym w Płońsku regularnie odbywają się szkolenia, które prowadzi organizacje parasolowe w ramach swoich projektów.

Kolejną formą wsparcia jest nieodpłatne lub na preferencyjnych stawkach udostępnianie lokali na prowadzenie działalności – pracę biura organizacji, organizację spotkań, wydarzeń kulturalnych, warsztatów czy zawodów. Taka forma współpracy może być dla organizacji dużym ułatwieniem, szczególnie przy niewielkich budżetach projektów.

Jeszcze innymi formami wsparcia mogą być patronaty, rekomendacje dla organizacji, deklaracje współpracy na etapie składania wniosków o granty, zgłaszanie przez samorząd organizacji i ich liderów i liderki do różnych konkursów, informowanie mieszkańców o działających w okolicy organizacjach pozarządowych, prowadzonych przez nich działaniach (w szczególności tych, których beneficjentami są mieszkańcy) czy możliwościach ich wspierania (np. promocja 1,5% dla lokalnie działających organizacji, darowizny, wolontariat).

Współpraca Starostwa Powiatowego w Płońsku z NGO nie ogranicza się jedynie do zlecenia zadań publicznych w ramach konkursów ofert czy tzw. małych grantów. Kluczowe jest również wzmocnienie potencjału trzeciego sektora, wsparcie liderów społecznych i grup nieformalnych. Ważne jest otwarcie na potrzeby NGO i wyjście poza utarte schematy działania np. poprzez organizowanie szkoleń w sali urzędu w godzinach pasujących przedstawicielom organizacji, jak 16.00–20.00. Od stycznia do czerwca 2023 roku w Starostwie Powiatowym w Płońsku odbyło się ponad 15 szkoleń organizowanych i prowadzonych zarówno przez urzędników starostwa, jak i we współpracy m.in. z Mazowieckim Ośrodkiem Wsparcia i Ekonomii Społecznej MOWES. Warsztaty z księgowości, pisania projektów czy wystąpień publicznych czy indywidualne konsultacje z ekspertami pozwalają NGO się rozwijać i skuteczniej działać na rzecz lokalnej społeczności.

25

Ważna jest nie tylko edukacja, rzetelnie konsultowanie programu współpracy i rozmowy o kierunkach działania, ale również współpraca z organizacjami parasolowymi m.in. z Lokalną Grupą Działania „Przyjazne Mazowsze”, Federacją Mazowia czy Mazowieckim Ośrodkiem Wsparcia i Ekonomii Społecznej MOWES.

Dobra współpraca wymaga zaangażowania i sieciowania np. przez wyjazdy przedstawicieli NGO i JST na wizyty studyjne czy wydarzenia ważne dla trzeciego sektora jak np. Mazowieckie Forum Inicjatyw Pozarządowych czy wspólne świętowanie Dnia Organizacji Pozarządowych (27 lutego).

Promowanie przez JST działań NGO na stronie urzędu lub na profilu w mediach społecznościowych czy na utworzonej grupie na Facebooku dla organizacji pozarządowych sprzyja wymianie informacji i buduje klimat współpracy.

Katarzyna Ornarowicz, GŁÓWNY SPECJALISTA DO SPRAW WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI W STAROSTWIE POWIATOWYM W PŁOŃSKU

Jak możesz wspierać lokalne NGO

To, co jest kluczowe, by urzędnik i urzędniczka lepiej współpracowali z organizacjami pozarządowymi, to ich poznanie. Dobrze, byście wiedzieli, kim są ludzie, którzy je tworzą, ale też jaki jest zakres i forma ich działania, jakie mają pomysły na dalszą działalność, jakie mają potrzeby i trudności w prowadzeniu swoich organizacji. Ważna też jest wymiana w drugą stronę – organizacje muszą wiedzieć, jakie są warunki funkcjonowania urzędów i jaki jest zakres zadań poszczególnych szczebli samorządu. W szkole, do której chodzili wiele lat temu, uczyli się tego jedynie teoretycznie, więc warto im to przybliżyć. To może wydawać się niedorzeczne, ale niektórzy wciąż myślą marszałka województwa i wojewodę. Trzeba ich też rzetelnie informować o ograniczeniach, które ma jednostka samorządu terytorialnego i urząd. Bez informacji i wiedzy (o sobie wzajemnie) będzie trudno znaleźć płaszczyznę porozumienia.

26

Warto, byście stwarzali okazje, by organizacje poznawały się ze sobą. W przyszłości dzięki temu będą mogły podejmować wspólne inicjatywy. Często lokalne stowarzyszenia, fundacje czy KGW nie chcą realizować większych projektów, ponieważ brakuje im rąk do pracy, doświadczenia, czasu i umiejętności. Poznając wzajemnie siebie i swoje działania, łatwiej im będzie w przyszłości łączyć się w konsorcja i przygotowywać wspólne oferty.

Aby budowanie relacji między organizacjami było możliwe, ważne jest docieranie z informacją do możliwie najszerszego grona lokalnych i regionalnych działaczy i działaczek. Niekoniecznie wszyscy będą potem ze sobą współpracować, ale warto, by wiedzieli o swoim istnieniu. Informacje o planowanych spotkaniach dla organizacji warto więc przekazywać z odpowiednim wyprzedzeniem różnymi kanałami – na stronie internetowej urzędu, w lokalnych mediach, na Facebooku (na oficjalnym profilu gminy, ale też w lokalnych grupach sąsiedzkich), wysłać maile do bazy lokalnych organizacji pozarządowych, przekazywać pocztą pantoflową. Warto pamiętać też o tych organizacjach, które nie mają siedziby w Waszej gminie czy mieście, ale prowadzą tam swoje działania. Adres rejestracji to jedno, a działanie do drugie.

Zachęcamy Was też do uczestnictwa w wydarzeniach realizowanych przez organizacje. Nie chodzi o to, by je kontrolować, ale kibicować, obserwować i wspierać, a potem też doceniać i gratulować. Bez poznawania tego, co robią organizacje, trudno Wam będzie podpowiadać im, w jaki sposób mogą rozwijać swoje

działania, gdzie szukać inspiracji, z kim współpracować. Zarazem Wasz regularny kontakt z organizacjami sprawia, że ich liderzy mają nie tylko większą wiedzę o procedurach administracyjnych czy swoich wzajemnych działaniach, ale też mniej boją się kontaktu z urzędem i urzędnikami. Nie boją się mówić o trudnościach, wyzwaniach czy też konsultować pomysłów na działania.

Dobre praktyki ze Starostwa Powiatowego w Płońsku

Informowanie (drogą mailową lub na grupie roboczej dla NGO na Facebooku)	<ul style="list-style-type: none"> o wydarzeniach, konkursach grantowych i innych możliwościach pozyskiwania środków o planach samorządu
Inspirowanie i motywowanie	<ul style="list-style-type: none"> wspieranie i zachęcanie do tworzenia oryginalnych projektów, szytych na miarę potrzeb lokalnej społeczności zaufanie do ludzi trzeciego sektora, ich kompetencji i umiejętności obecność podczas wydarzeń organizowanych przez NGO promowanie przez JST działań NGO na stronie urzędu czy w mediach społecznościowych
Sieciowanie	<ul style="list-style-type: none"> zachęcanie do poznawania się organizacji z terenu wspólne reprezentowanie powiatu płońskiego na zewnątrz budowanie koalicji wokół wspólnych spraw czy grup docelowych organizowanie wydarzeń dla sektora
Konsultowanie	<ul style="list-style-type: none"> programów współpracy JST z organizacjami pozarządowymi (rzetelnie i transparentnie), dokumentów strategicznych i aktów normatywnych
Edukowanie	<ul style="list-style-type: none"> tworzenie oferty szkoleniowej dla NGO z uwzględnieniem lokalnych potrzeb prowadzenie spotkań dot. pisania ofert, najczęściej popełnianych błędów przekazywanie wiedzy na temat zmian w przepisach czy formularzy druków do ofert organizowanie konsultacji z ekspertami np. z zakresu prawa, RODO czy księgowości
Wymiana doświadczeń	<ul style="list-style-type: none"> ważna zarówno pomiędzy organizacjami, jak i między NGO a urzędem świetnie działa grupa na Facebooku „NGO z powiatu płońskiego”, gdzie organizacje dzielą się swoimi działaniami, pomysłami, zapraszają na wydarzenia czy wymieniają wiedzę

Narzędzia do komunikacji z NGO

Kluczowym elementem dobrej współpracy jest komunikacja. Warto, byście stosowali różne narzędzia, ponieważ to pozwala docierać do różnych osób. Oto kilka z narzędzi, które możecie wykorzystać.

Baza maili

Warto stworzyć listę adresów mailowych do organizacji pozarządowych działających w Waszej okolicy, zarówno tych zarejestrowanych, jak i tych, które prowadzą działania, ale siedzibę mają w innej miejscowości. Pozwala to na bieżąco przekazywać informacje dotyczące sektora pozarządowego, które jako urząd możecie otrzymywać.

Kontakt telefoniczny, SMS

Ta metoda jest szczególnie użyteczna wśród osób, które nie korzystają z maila lub korzystają rzadko. To często organizacje senioralne lub takie, w których działają osoby starsze. Warto z wyprzedzeniem powiadamiać je telefonicznie, a dzień przed wydarzeniem wysłać SMS przypominający.

28

Regularne spotkania

Formą komunikacji są też regularne spotkania z organizacjami, np. raz w miesiącu czy raz na dwa miesiące (tak działają Podwieczorki Pozarządowe w Ostrołęce czy komisje dialogu społecznego w Warszawie). Ważne przy tym jest zapewnienie istotnych merytorycznych tematów czy gości, którzy sprawią, że spotkanie będzie interesujące i użyteczne.

Strona www urzędu

Trzeba na bieżąco aktualizować podstronę internetową poświęconą NGO w Waszym JST. Niech będzie tam zamieszczony nie tylko aktualny roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi i sprawozdanie z realizacji zeszłorocznego programu, ale także ogłoszenia konkursowe wraz z rozstrzygnięciami, informacje o spotkaniach dla organizacji i kontakt do osoby lub osób odpowiedzialnych za współpracę z NGO w Waszym JST. To ostatnie chcemy bardzo podkreślić, bo często same w Federacji Mazowia bezskutecznie szukamy kontaktów do urzędników i urzędniczek oddelegowanych do współpracy z organizacjami pozarządowymi, by przekazać zaproszenia do projektów, informacje o bezpłatnych szkoleniach, zaproszenia na Mazowieckie Forum Inicjatyw Pozarządowych.

Grupa na Facebooku

Użytecznym narzędziem do przekazywania informacji na bieżąco jest grupa na Facebooku.

Widzimy, jak dobrze działają grupy dla organizacji z terenu powiatu płońskiego, którą administruje urzędniczka Starostwa Powiatowego w Płońsku, czy Forum Inicjatyw Społecznych Północno-Wschodniego Mazowsza, którą założył animator Mazowieckiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej, a dziś należy do niej ponad 1000 osób. Możecie tam zajrzeć, by poszukać inspiracji.

Ważne jest animowanie grupy, szczególnie na początku, by jej członkowie i członkinie znajdowali tam dla siebie interesujące treści. To też zmotywuje ich do samodzielnego zamieszczania wiadomości interesujących dla innych użytkowników. Nie ograniczaj też członkostwa w grupie do organizacji – warto otworzyć się na innych, bo to zapewnia i dodatkowe głosy, i nowe treści, ale też transparentność Waszego dialogu z organizacjami.

Fora dla organizacji

Inną formą komunikacji jest organizacja lub współorganizacja forów NGO, czyli spotkań w formie konferencji. To miejsce do dyskusji o wyzwaniach i problemach organizacji pozarządowych, możliwość sieciowania i poznawania się zarówno samych organizacji, jak i organizacji z urzędnikami oraz samorządowcami. Takie fora mogą być inicjatywą oddolną organizacji, które zapraszają do współpracy samorządy (np. Federacja ROSA czy Fundacja Rozwój Aktywność Społeczność), ale też inicjatywą urzędu. Tak zrobiło Starostwo Powiatowe w Otwocku, które pierwsze forum dla NGO zorganizowało w 2019 roku samodzielnie, a w kolejnych latach już wspólnie z organizacjami parasolowymi – Stowarzyszeniem BORIS, Fundacją Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych czy Federacją Mazowia.

Wydarzenia branżowe dla NGO

Obok lokalnych forów dla NGO, które są organizowane przez organizacje parasolowe czy samorządy, mamy też inne wydarzenia branżowe, np. Mazowieckie Forum Inicjatyw Pozarządowych (Federacja Mazowia organizuje je co roku we wrześniu), Ogólnopolskie Forum Inicjatyw Pozarządowych czy też Kongres Współpracy Lokalnej, które są okazją do spotkań i dyskusji z organizacjami z innych części województwa i kraju. Taka wymiana informacji może podsunąć Wam rozwiązania, których wcześniej nie rozważaliście.

Jak zorganizować spotkanie dla NGO

30

- Prawdopodobnie większość liderów i liderki organizacji, z którymi współpracuje Wasza JST, prowadzi organizację w swoim czasie wolnym. Na spotkania w ciągu dnia przychodzą przedstawiciele 3–4 organizacji, dlatego warto organizować wydarzenia poza typowymi godzinami pracy urzędu, np. po godzinie 17.00. Aby było to możliwe, warto zaproponować takie rozwiązanie osobie kierującej urzędem, pokazać wynikające z niego korzyści i zadbać o przychylność wójta, burmistrza czy starosty. Jeśli nie jest możliwe zorganizowanie wydarzenia w takich godzinach u Was w siedzibie, można sprawdzić inne instytucje, w tym siedziby organizacji pozarządowych.
- Razem z zaproszeniem do organizacji należy wysłać ramowy program spotkania, by wyjaśnić, co jest jego tematem.
- Na spotkanie można zaprosić gości, np. przedstawicieli organizacji parasolowych, członków Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, przedstawicieli instytucji grantodawczych.
- Informacje o spotkaniu warto przekazać organizacjom kilkanaście dni wcześniej, stosując różne kanały informacyjne, a dzień przed spotkaniem wysłać przypomnienie (np. post na Facebooka, SMS-y).
- Należy zadbać o miłą atmosferę: o ustawienie stołów i krzeseł w taki sposób, aby wszyscy się widzieli, a jeśli to możliwe, także o poczęstunek (woda, herbata, kawa, owoce czy ciasteczka).
- Spotkanie warto rozpocząć od rundy zapoznawczej. Prawdopodobnie na każdym spotkaniu będzie jakaś nowa osoba – warto zadać jedno pytanie, które pozwoli osobom uczestniczącym się poznać.
- Trzeba przedstawić temat spotkania, opowiedzieć o wydarzeniach planowanych przez JST, konkursach itd., a następnie poprosić osoby z NGO, by powiedziały o swoich planowanych działaniach, potrzebach szkoleniowych itp.
- Należy umożliwić ludziom wypowiedzenie się, dyskusję i zadawanie pytań.
- Warto pilnować czasu oficjalnej części spotkania przewidzianej w programie, by po jej zakończeniu przejść do części tzw. networkingowej, czyli sieciującej.

Możliwe rodzaje spotkań

- Spotkania mogą mieć charakter szkoleniowy i informacyjny o procedurach konkursowych, w tym pisaniu wniosków i przygotowaniu sprawozdań;
- Spotkania mogą być edukacyjne i dotyczyć działań organizacji, w tym ich różnych obowiązków (o których organizacje nie zawsze wiedzą);
- Sieciowanie i wymiana doświadczeń;
- Rozmowa o planach organizacji i samorządu z ustaleniem wspólnego kalendarza działań, by uniknąć kolizji terminów;
- Specjalistyczne szkolenia z programu współpracy, planowane oraz wynikające bieżących potrzeb organizacji i spotkania z gośćmi, np. członkami Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz organizacjami parasolowymi;
- Indywidualne konsultacje ze specjalistami z danego obszaru (np. RODO, wolontariat, dostępność, księgowość);
- Spotkanie o charakterze integracyjnym;
- Podziękowania dla organizacji – świętowanie wspólnych sukcesów.

Ważną formą wsparcia jest organizacja szkoleń i doradztwa dla NGO. Możecie:

- prowadzić szkolenia i doradztwo samodzielnie,
- zapraszać na spotkania i szkolenia takie organizacje pozarządowe, które realizują projekty z zakresu wsparcia innych organizacji pozarządowych i finansują je z projektów (np. Federacja Mazowia, FRSO, Federacja ROSA, niektóre lokalne grupy działania),
- nawiązać współpracę z jedną z organizacji parasolowych lub aktywną organizacją lokalną i w partnerstwie przygotować wniosek w konkursie na działania wspierające organizacje; takie konkursy są finansowane m.in. ze środków samorządu województwa mazowieckiego, programu Aktywni Obywatele czy programu europejskiego CERV; będzie to wtedy program usztyty na miarę,
- zapraszać na spotkania i szkolenia ekspertów czy organizacje, którzy oferują takie usługi odpłatnie.

Co warto wiedzieć

Jeśli pracujesz z organizacjami pozarządowymi, to zachęcamy Cię do śledzenia poniższych instytucji, organizacji i inicjatyw.

ngo.pl

Największy portal internetowy dotyczący organizacji pozarządowych. To poradniki, webinaria, baza informacji o grantach, szkoleniach, konferencjach i innych ważnych tematach dla organizacji pozarządowych. Urzędnikom i urzędnikom polecamy zapisanie się do newsletterów (m.in. ogólnego, poradniczego oraz finansowego), ale też zamieszczane informacji o działaniach Waszego samorządu, m.in. o konkursach dla organizacji pozarządowych czy wydarzeniach. O samym ngo.pl możecie też informować podczas spotkań z organizacjami (w tym z KGW), bo one często go nie znają.

32

Mazowiecka sieć urzędników i urzędniczek współpracujących z organizacjami pozarządowymi

To inicjatywa Federacji Mazowia, której celem jest inicjowanie współpracy pomiędzy urzędnikami i urzędniczkami współpracującymi z organizacjami pozarządowymi w różnych jednostkach samorządu terytorialnego. To grupa na Facebooku, do której mogą dołączyć pracownicy i pracownice jednostek samorządu terytorialnego, by wymieniać się informacjami czy dobrymi rozwiązaniami, a także uczestniczyć przygotowanych dla nich w szkoleniach czy wydarzeniach. Znajdź ją i dołącz do tego grona.

Sieć SPLOT

Ogólnopolska sieć organizacji parasolowych, która obok wspierania NGO realizuje też projekty skierowane do samorządów. Co roku organizuje Forum Pełnomocników – spotkanie urzędników współpracujących z NGO (co ważne, nie tylko tych w randze pełnomocników), w którym możesz wziąć udział. W ostatnich latach są one w formule zdalnej, więc tym łatwiej jest w nich uczestniczyć. Dziesięć lat temu Sieć SPLOT przygotowała wciąż aktualny poradnik „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych”. Możesz go znaleźć w wersji elektronicznej w internecie. Zachęcamy do pobrania i lektury, bo proponuje inspirujące rozwiązania w zakresie współpracy.

Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Rządowa instytucja odpowiedzialna za wspieranie społeczeństwa obywatelskiego, działalności pożytku publicznego i wolontariatu. Prowadzi programy wsparcia merytorycznego i finansowego, w tym najbardziej znany konkurs dotacyjny NoweFIO.

Biuro Dialogu i Inicjatyw Społecznych

Komórka Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego odpowiedzialna m.in. za współpracę z organizacjami pozarządowymi. To ona prowadzi stronę www.dialog.mazovia.pl, gdzie zamieszczane są wszystkie informacje dotyczące działania organizacji pozarządowych, oraz profil na Facebooku Dialog Obywatelski Mazowsza.

Mazowiecka Rada Działalności Pożytku Publicznego

Organ doradczy i konsultacyjny powoływany przez marszałka województwa, w skład którego wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz urzędnicy i radni sejmiku. Celem działania rady jest przede wszystkim konsultowanie polityki województwa mazowieckiego w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi. Na stronie www.dialog.mazovia.pl w zakładce „Rada Pożytku” znajdziesz informacje o jej członkach i prowadzonej działalności. W radzie zasiadają przedstawiciele organizacji pozarządowych ze wszystkich podregionów województwa. Sprawdź, kto reprezentuje Twój podregion, i zaproś tę osobę na spotkanie z lokalnymi organizacjami.

33

Sieć Doradców FIMANGO

To prowadzona przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (FRSO) grupa lokalnych specjalistów w zakresie działania organizacji pozarządowych, w tym kwestiach finansowych, prawnych, administracyjnych czy pozyskiwania środków. Sprawdź na ich stronie internetowej, kto jest doradcą w Twoim regionie czy okolicy.

Dobre praktyki współpracy niefinansowej

Stowarzyszenie Klon/Jawor i Stołeczne Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych przygotowały poradnik „Współpraca pozafinansowa m.st. Warszawy i organizacji pozarządowych. Dobre praktyki”, który prezentuje różne rozwiązania prowadzone wspólnie przez Urząd m.st. Warszawy i stołeczne NGO na przestrzeni lat. Możesz go bezpłatnie pobrać w internecie.

Autorzy

Anna Czyżewska

Antropolożka kultury od 20 lat związana z organizacjami pozarządowymi. Od 7 lat pracuje w Federacji Mazowia, gdzie zajmuje się m.in. poprawą jakości współpracy NGO i JST. Prowadzi szkolenia, badania i doradztwo indywidualne dla fundacji, stowarzyszeń, samorządów oraz instytucji kultury. Jest członkinią Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz Komitetu Monitorującego Fundusze Europejskie dla Mazowsza na lata 2021–2027.

Martyna Studzińska

Socjolożka, od ponad 15 lat związana z organizacjami pozarządowymi. Jako trenerka przeprowadziła ponad 500 godzin szkoleń i warsztatów, w tym dotyczących współpracy w zespole, prowadzenia wolontariatu, działań włączających seniorów i współpracy międzysektorowej. Ma duże doświadczenie jako badaczka i ewaluatorka. Towarzyszy organizacjom w weryfikacji dotychczasowych działań i określeniu celów na kolejne lata. Z chęcią prowadzi działania międzypokoleniowe oraz aktywizujące osoby 55+.

Katarzyna Ornarowicz

Trenerka warsztatów edukacyjnych, pedagożka, animatorka kultury, specjalistka ds. zarządzania w zakresie rozwoju potencjału społecznego. Autorka i realizatorka projektów edukacyjnych i społecznych. Od 4 lat pracuje w Starostwie Powiatowym w Płońsku. W związku z dynamicznym rozwojem współpracy powiatu płońskiego z organizacjami pozarządowymi zatrudniona jako główna specjalistka w tym zakresie.

Piotr Frączak

Absolwent Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego i studiów podyplomowych „Kontrola administracji”. Specjalizuje się w historii i teorii polskiej samoorganizacji. Działacz społeczny, m.in. prezes Stowarzyszenia Dialog Społeczny, członek rady Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych. Pracuje w Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana, gdzie odpowiada za Biuro Monitoringu #prosteNGO.

Federacja Mazowia

Federacja Mazowia to działająca od ponad 20 lat na terenie województwa mazowieckiego największa regionalna federacja organizacji pozarządowych. Jesteśmy dobrowolnym porozumieniem ponad 80 różnorodnych NGO i działamy jako związek stowarzyszeń. Wśród nas są małe organizacje z terenów wiejskich i duże działające w Warszawie, stowarzyszenia i fundacje, o zróżnicowanym profilu – od kultury przez ekologię po pomoc społeczną.

Misją Federacji jest wspieranie rozwoju trzeciego sektora w naszym województwie. Wierzymy, że wpływa to na rozwój całego regionu, buduje dojrzałe społeczeństwo obywatelskie i rozwija kapitał społeczny.

Nasze działania są w pierwszej kolejności skierowane do organizacji członkowskich, ale współpracujemy i wspieramy też inne organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, samorządowe instytucje kultury oraz szkoły. Nasze działania są finansowane z dotacji ze środków publicznych, grantów międzynarodowych, składek członkowskich oraz zysku z prowadzonej działalności gospodarczej.

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Realizator

Partnerzy

Federacja
ROSA

Publikacja realizowana w ramach projektu Mazowiecka Koalicja na rzecz dialogu NGO–JST. Projekt realizowany z dotacji programu Program Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

36

CC BY-NC-SA 4.0 DEED. Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe

Koncepcja i tekst: Anna Czyżewska

Współpraca: Martyna Studzińska, Katarzyna Ornarowicz, Piotr Frączak

Zdjęcia z XIX Mazowieckiego Forum Organizacji Pozarządowych:

Marzena Dobraczyńska

Redakcja merytoryczna: Monika Chrzczonowicz

Redakcja językowa i korekta: Ewa Pietraszek

Projekt graficzny i skład: Karolina Kotowska, Igor Browiński

Druk: Bingraf. Drukarnia offsetowa

ISBN 978-83-969078-0-6

Wydawca

Federacja Mazowia

ul. Nowy Świat 34/5, 00-363 Warszawa

www.federacjamazowia.org.pl

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Realizator

Partnerzy

Federacja
ROSA

ISBN 978-83-969078-0-6

9 788396 907806